

STRATEJİK PLANLAMA VE EĞİTİM

Yrd. Doç. Dr. Engin ASLANARGUN

Düzce Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
e-mail: enginaslanargun@duzce.edu.tr

Özet

Stratejik planlama, örgütlerin geleceğe yönelik planlarını çevresel etmenleri dikkate alarak değişim merkezli yürütmesidir. Örgütün, çevresel değişkenler karşısında tepkide bulunan bir konumda bulunması yerine hem iç hem de dış ortamın proaktif bir öznesi olması temeline dayanan strateji kavramı, eğitim örgütlerinin de güncel gelişmeler karşısında yenilenmeleri ve toplumsal beklentilere cevap verebilmesi, hatta onun yönlendiricisi olmasını öngörmektedir. Eğitim sunulacak insanların farklı yerel bölgelerde, farklı toplumsal, ekonomik ve coğrafi şartlarda yaşadığı düşünüldüğünde bölgelere göre yerel düzeyde stratejik planlama yapılmasının bir gereklilik olduğu ileri sürülmektedir.

Bu araştırma, 2000-2008 yılları arasında Bilecik ilindeki öğrenci, öğretmen, derslik vb gibi eğitim durumunu ilgilendiren sayısal etmenlerde yaşanan değişimlerin yıllara göre dalgalanmasını incelemektedir. Betimsel nitelikteki bu incelemede, yerel düzeyde eğitim planlaması kapsamına giren geçen yedi yıla ait sayısal veriler yorumlanarak Bilecik ilinin gelecekteki eğitim durumuna ilişkin kestirimlerde bulunulması ve stratejik planlamanın yapılması amaçlanmaktadır. 2000 yılından sonraki eğitim durumuna ve dolayısıyla buna etki eden etmenlere dikkat çekmeyi hedefleyen bu çalışmada, örneklem alma yoluna gidilmemiş, il genelindeki bütün öğretmen, öğrenci ve okul sayılarına ilişkin istatistikler araştırma kapsamına alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, Stratejik Planlama, Yerel Düzey

STRATEGIC PLANNING AND EDUCATION

Abstract

Strategic planning is a mind-set, an approach to looking at the changes in the internal and external environment that confront the organisations. the strategic approach is oriented toward the future. It recognizes that the environment will change. It is a long range orientation, that tries to anticipate events rather than simply react as they occur and means for education to appeal the needs and expectation of environment even to lead them in a restructured and renewed manner. When it is considered that the people of a country may live in a heterogeneous socio-economic and geo-politic regions, the necessity of local level strategic educational planning and school mapping could be comprehended better so as to appeal the needs of the citizens in a well-balanced manner.

This research investigate on the fluctuation among the quantities of teachers, students, classes which are directly affect the quality of education between 2000 and 2008. Furthermore, the intent of this research is also to draw demographic, geographic, social, economics mobility of Bilecik. There was no need of sampling since it is aimed to monitor the fluctuation of the educational settings and the causes of this fluctuation last decade, all the educational institution have been included.

Key Words: Education, Strategic Planning, Local Level

1. Stratejik Planlama Kavramı

Örgütsel yaşamda temel olarak vurgulanan planlama ve yönetim gibi kavramların yaygın olarak kullanıldıkları bağlamla ve zamanla özdeş hale gelmeleri, statik olarak algılanmaları ve dar anlamda yorumlanmaları, paradigmatik dönüşümlerle birlikte yeni kavramların türetilmesini zorunlu hale getirmiştir. Örgüt içerisindeki madde ve insan kaynaklarının hedefler doğrultusunda belirli bir uyum ve süreçler içerisinde kullanılması şeklinde geleneksel olarak tanımlanan yönetim ve planlama kavramları küreselleşme, sanal ortam, karmaşık iş yaşamı, post modern paradigma gibi yeni ortaya çıkan kavramlar ve bakış açıları doğrultusunda yeniden yorumlanmaktadır. Çok hızlı değişen, karmaşıklaşan, çeşitlenen, düzensizleşen, bir taraftan küreselleşirken aynı anda yerel değerleri evrenselleştiren (küyerelleşen) bir dünyada örgütler, toplumsal isteme cevap verebilmek için yeniden yapılanmakta, sabit ve değişmez hedefler yerine sürekli değişen ve karmaşıklaşan çevreye göre stratejik planlama yapmaktadır. Bu anlamda strateji kavramı, geleneksel olarak kullanılagelen birçok kavramın önüne getirilerek bunların çevreye ve geleceğe dönük olması gereken yüksek duyarlılığını ve bağımlılığını vurgulamak için kullanılmaktadır.

Stratejik yönetim ve stratejik planlama gibi kavramlar küreselleşme ile birlikte daha fazla gündeme gelmekte, entelektüel sermaye, insan kaynağı, sosyal sermaye gibi örgüt yaşamının daha nitelikli ve verimli hale getirilmesi için kullanılmaktadır. Örgüt üyelerinin beklentilerini karşılayabilmek ve çevresel şartlara uyum sağlayabilmek için yönetim teorileri çeşitli gelişim süreçlerinden geçmektedir. Rekabetçi bir çevrede etkinlik gösterebilmek, yerel ve küresel şartlarla uyum sağlayabilmek için stratejik yönetim anlayışı örgütün uzun vadeli ve uygulanabilir planlamalar yapması temelinde ortaya çıkmaktadır. Stratejik yönetim, örgütsel hedefleri, gelişme politikalarını ve uzun vadeli planları mevcut kaynaklarla gerçekleştirebilmek için uygulanabilir adımlara dönüştürme süreci ve yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır. Yaygın olarak uygulanan stratejik yönetim teorileri arasında maksimum kar ve rekabete dayalı, kaynak temelli, sürdürülebilir, insan kaynakları ve durumsallığa dayalı teoriler gösterilmektedir. Stratejik planlama, uygulama ve değerlendirme aşamasında bu yönetim stratejileri, örgütün stratejik kararlar almasında önemli araçlar olarak görülmektedir. Stratejik planlama, bugünden geleceği elde etmek isteyen kurumların amaçlarını, hedeflerini ve

bunlara ulaşmayı mümkün kılacak yöntemlerin belirlenmesini sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, kurum bütçesinin, stratejik planda ortaya konulan amaçlara paralel olarak hazırlanmasına ve kaynakların doğru tahsis edilmesine rehberlik etmektedir (Katsoulakos and Katsoulacos, 2007: 365; Bayraktar ve Yıldız, 2007: 287; Raduan, Jegak, Haslinda, ve Alimin, 2009: 406).

Birbirini tamamlayan iki önemli unsur olarak stratejik planlama ve stratejik yönetim, geleneksel yaklaşımlarda ifade edildiğinden daha işlevsel ve etkileşimli şekilde tanımlanmaktadır. Yöneticiye örgüt içinde ve dışında karşılaşılabileceği farklı durumları ve değişimleri dikkatle takip edebileceği genişlikte bir bakış açısı sağlamakta, planlama ve yönetim süreçlerinin stratejik olarak algılanmasıyla yeni bir düşünme tarzı, zihinsel öngörü ve analitik bir yaklaşım sunmaktadır. Bu yaklaşımın, sürekli değişen ve dönüşen bir çevrede yöneticiye esnek ve dinamik bir anlayış kazandırdığı ifade edilmektedir. Bu noktada stratejik bakış açısının dört temel aşamasından sözedilmektedir (Crosby, 1991): Bunlardan birincisi, stratejik yaklaşımın sürekli değişim içerisindeki dinamik çevrede geleceğe yönelik olduğu yaklaşımına dayanmaktadır. Geleceğe yönelik dinamik bir çevreyi yönetmek, olaylara reaktif olarak tepki geliştirmek yerine, proaktif şekilde baş aktör olarak onu yönlendirmek anlamına gelmektedir. Buna göre yönetici, planladığı zamanda örgütün hangi konumda olması gerektiği, hedeflerine ulaşabilmek için nelere ihtiyaç duyduğu, stratejilerini nasıl geliştireceği, hangi araçlarla amaçları gerçekleştireceği ve bütün bu stratejileri nasıl yöneteceği gibi aşamalara önem vermelidir. Gelecek, kontrol edilemeyecek derecede belirsiz olduğundan örgütü etkileyebilecek çevresel etmenler öngörülerek buna uygun stratejiler geliştirilmeli ve örgüt-çevre etkileşimi dengeli bir düzeyde sürdürülmelidir. Stratejik yaklaşımın ikinci önemli vurgusu çevresel etmenler üzerinedir. Teknoloji, politikalar, ekonomi, sosyal sermaye gibi çevresel etmenler örgütün hedeflerine ulaşmasını engelleyici veya kolaylaştırıcı güce sahiptir. Politika, örgütün geleceğe yönelik planlamalarını; ekonomi, kaynaklara sahip olma ve kullanma düzeyini; sosyal sermaye, örgüt yararlanıcılarının veya tedarikçilerinin kimler olacağını belirler. Stratejik düşünme, bütün bu boyutları kapsayacak genişlikte, esneklikte ve kavrayışta olmalıdır. Üçüncü olarak, stratejik yaklaşım örgütün amaçları ile çevresel değişkenler arasında uyum sağlamayı hedeflemektedir. Örgütün misyon, hedef, strateji, yapı ve kaynak gibi süreçleri çevresel değişimler ve gelişmeler doğrultusunda yeniden tanımlanmalı, uyumlulaştırılmalı ve

güncelleştirilmelidir. Politik, ekonomik ve sosyal olarak sürekli değişen bir çevrede örgütler kolayca yıpranabilir ve değişim hızına uyum sağlayamayabilir. Stratejik düşünme, örgütün amaçları ile toplumsal beklentiler arasındaki dengeyi sürekli güncelleyebilmek için gereken çeşitli etmenler sürekli gözden geçirmeli ve yenilemelidir. Son aşamada, stratejik yaklaşımın sürekli değişim ve dönüşüm içerisinde olan ihtiyaçlar, beklentiler, amaçlar ve ortamlar içerisinde bir süreç olduğu vurgulanmaktadır. Stratejik yönetim veya planlama tek aşamadan ibaret bir yaklaşım değildir, devam eden ve birbiriyle ilişkili bir süreçtir. Bu süreç, bir araç olmaktan ziyade yönetimin, planlamanın, politika değişiminin nasıl olması gerektiğinin altını çizen zihinsel bir çerçeve ve düşünme biçimidir.

Stratejik planlama bir çeşit karar verme sürecidir. Bu süreç, örgütün ulaşmak istediği hedef ile gelecek aylarda ve yıllarda bu hedeflere ulaşabilmek için insan ve madde kaynaklarının nasıl yönetildiğini içermektedir. Bu aşamada örgütün vizyonu, misyonu, amaçları, kime hizmet sunacağı, hangi programın uygulanacağı, gereken insan ve madde kaynaklarının nasıl sağlanacağı ve bütün bu unsurların uyum içerisinde amacı gerçekleştirmek üzere harekete geçme düzeyini içermektedir. Örgütün zayıf ve güçlü yönleri ile iç kaynaklarının objektif olarak sergilenmesi, sonuçların gözlenmesi, gelişim aşamalarının değerlendirilmesi, bütün bu aşamaların sürekli gözden geçirilmesi stratejik planlamanın temel öğelerindedir (UNASO, 2003: 9; Ünsal, 2006: 21; Nickhols, 2008).

2. Eğitimde Stratejik Planlama

Günümüzde eğitime olan toplumsal talebin artması ve yaşamboyu eğitim anlayışının yaygınlık kazanması stratejik planlama uygulamalarının önemini arttırmaktadır. Eğitim sisteminin amaçlarını gerçekleştirme aşamasında mevcut kaynakların rasyonel olarak kullanılması insan ve madde kaynaklarının etkili ve verimli bir şekilde değerlendirilmesi ile mümkündür. Bu anlamda eğitim yöneticilerinin toplumsal sorumluluğu yerine getirirken stratejik bir bakış açısıyla planlama yapması ve geleceğe yönelik öngörülerde bulunması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Bir ülkenin entellektüel potansiyelinin tespit edilmesi ve insan kaynağının bu doğrultuda yönlendirilmesi, olası sorunların önceden belirlenmesine olanak sağlamaktadır. Ülke kalkınmasına katkıda bulunacak kaynakların yerinde kullanılması

ve önceliklerin tespit edilmesinde istatistiksel verilerden yararlanılmaktadır. Çünkü planlama sadece ekonomik bir olgu değil, aynı zamanda toplumsal bir olgudur. Bu özelliğiyle planlama, toplumsal etkinliklere yol gösteren ve toplumsal değişimi denetlemeye yönelik bir çaba olarak tanımlanmaktadır. Çok hızlı büyüyen, gittikçe karmaşıklaşan ve belirsiz bir geleceği kestirme durumunda olan eğitim örgütlerinin, iyi yapılandırılmış stratejik planlamaya gereksinim duyduğunu belirtilmektedir (Harbison, 1973: 15; Ruscoe, 1974: 32; Hesapçıoğlu, 1984; Turan, 2001: 16).

Eğitimde stratejik planlama söz konusu olduğunda, ulusal ölçekte bakanlık politikalarının ve ülke genelinde planlama yapan devlet kuruluşlarının çalışmalarının bir devamı olarak, yerel ve okul düzeyinde bazı düzenlemelerin yapılması ve kararların alınması akla gelmektedir. Bursalıoğlu (2000: 45), eğitimde karar sürecini etkileyen çeşitli iç ve dış nedenler arasında en güçlü olanını merkeziyetçilik olarak belirtmektedir. Yerel düzeyde bölgeler arasındaki farklılıklar ve eşitsizlikler düşünüldüğünde, sadece ulusal ölçekte yapılan ve merkeziyetçiliğe dayanan makro planlama ile yetinilmesinin, mevcut sıkıntıları çözmeye katkıda bulunamayacağı ve gelişmeyi sağlayamayacağı görülmektedir. Ülke genelinde yapılan makro planlamanın zorunlu ve tamamlayıcı bir parçası olarak il, ilçe, belde ve okul düzeyinde stratejik planlama yapılabilmesi; her bir il, ilçe, belde ve okul düzeyindeki farklı ve ortama özgü şartlar dikkate alınarak gelişme ve ilerleme programları oluşturulabilmelidir. Özellikle coğrafi, kültürel, ekonomik ve toplumsal olarak homojen bir yapılanmaya sahip olmayan ülkelerde, yerel düzeyde, okullara kadar inilecek şekilde mikro planlamanın gerekliliğinden söz etmek mümkündür. Bölgeler ve okullar arasındaki eşitsizlikler ancak bu şekilde giderilebilir. Böylece, bazı bölgelerde yaşanan aşırı yığılma ile toplumsal yapıdan kaynaklanan eşitsizlikler, kaynakların gereksinime göre dağıtılması yoluyla dengelenebilir.

Türk Milli Eğitim Sistemi, merkeziyetçi yapılanma ve uygulamaların yoğun olarak hissedildiği bir örgüt yapısına sahiptir. Yetkiler, büyük oranda bakanlık merkez örgütünde toplanmakta; alt kademeler ve taşra örgütleri merkezin aldığı kararların uygulayıcısı konumunda bulunmakta, dolayısıyla üst kademede aşırı bir güç kümeleşmesinin olduğu gözlenmektedir. Son yıllarda yönetici atama, yurt dışı izinleri, ilköğretim okullarının ödenekleri gibi bazı yetkilerin valilikler devredilmesine karşın genel anlamda merkez örgütü birçok alanda yetkileri elinde tutmaktadır.

Eğitim hizmetlerinin planlı olarak yürütülmesi, eğitime ayrılan kaynakların rasyonel olarak kullanılmasına olanak sağlar. Eğitim planlaması, yurttaşların nitelikli ve dengeli bir eğitim görmesi anlamına da gelmektedir. Eğitim sunulacak insanların farklı yerel bölgelerde, farklı toplumsal, ekonomik ve coğrafi şartlarda yaşadığı düşünüldüğünde, eğitimde stratejik planlama yapılmasının bir gereklilik olduğu anlaşılmaktadır. Merkezi ve ulusal ölçekteki planlamalarla birlikte yerel planlamanın da yapılması bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir (Sturm, 1995; Karakütük, 1998).

2006 yılında hazırlanan yönetmelik ile kamu idarelerinin stratejik plan hazırlama usul ve esasları belirlenmiştir. Buna göre kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren planı, beş yıllık dönem içerisinde hazırlayarak üst birimlere göndermesi gerekmektedir (DPT, 2006b). Devlet Planlama Teşkilatı tarafından Ankara’da bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının merkez teşkilatlarında 2241 yöneticiyi kapsayan kamu idarelerinin stratejik planlamaya geçiş sürecinde karşılaşılabileceği sorunların tespit edilebilmesi ve bu çerçevede yapısal özelliklerinin ortaya konulması amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Buna göre 2005 yılı itibarıyla kamu kuruluşlarının ancak %7,4’ü kuruluş düzeyinde stratejik planlarını hazırlamışlardır. Kuruluşların %47’si ise herhangi bir stratejik planlama çalışması gerçekleştirmemiştir. İlgili konularda eğitim alan personel sayısı çok düşüktür. Bu eğitimin de ağırlıklı olarak kalite yönetimi konusunda olduğu görülmektedir (DPT, 2006a).

Işık ve Aypay’ a göre (2004: 361) Türk Milli Eğitim Sisteminde stratejik planlamanın uygulanmasının önündeki en önemli eksiklik kavramsal bilgisizlikten kaynaklanmaktadır. Stratejik planlamanın ne tür bir uygulama olduğu hangi tür örgütler için yararlı olacağı, planlama sürecine çevrenin katılımının önemli olup olmadığı gibi konular hakkında kavramsal düzeyde çalışmalar gereklidir. Bu anlamda bir bilgi birikiminin olması ve uzmanlar arasında tartışma zemini oluşturulması gereklidir. Katılımcıların görüşü açısından bakıldığında, ekip üyelerinin arzulu ve istekli olarak planlama etkinliklerine katıldıkları görülmektedir. Bu durum olumlu olarak değerlendirilebilir. Yine katılımcılar zaman yönetimiyle ve hukuksal boyutla ilgili sorunların önemli olmadığı görüşünde olduklarını belirtmişlerdir. Katılanların görüşü

açısından bakıldığında hiyerarşik yapı ve bürokrasinin stratejik planlama etkinlikleri için engel oluşturduğu görülmektedir. Bu alandaki sorunlar bürokrasi ve hiyerarşi kavramları var olduğu sürece devam edecektir. Ancak yönetimde yerelleşme, şeffaflık ve insana güven bu alandaki sorunları azaltma olanağına sahip olabilir.

Yasal altyapısı hazırlanmasına ve birçok kurum tarafından 5 yıllık planlamaların rutin olarak yapılmasına karşın, stratejik planlamanın düşünsel çerçevesinin kamu kuruluşlarınca ve yönetim kademelerince yeterince benimsendiğini söylemek oldukça zordur. Bunu en belirgin örneği, stratejik planlama yapan kuruluşların düşünsel çerçeveye aykırı bir şekilde statükocukta direnmeleri, çevresel değişimleri misyon ve vizyona feda etmeleri ve geleceğe yönelik dinamik öngörülerde bulunamamalarıdır. Stratejik planlamanın gerekliliği, dinamik çevre koşullarını ön görmek ve bu koşullara uygun davranış gösterebilmek için örgütler için önemli bir araç olarak tanımlanmaktadır. Örgütler stratejilerini belirlerken örgüt-çevre etkileşimlerini, örgütün çevresel faktörlere karşı gösterdiği tepkileri, organizasyon yapısını ve personelin davranışlarını dikkate almak durumundadır (Budak, 2000: 9).

Bu çalışmada, İç Anadolu Bölgesi ile Marmara Bölgesinin kesiştiği coğrafyada yer alan Bilecik ilinin öğretim haritasının çıkarılması ve stratejik planlamanın yapılması hedeflenmektedir. 2000–2008 yılları arasında ildeki ilk ve orta dereceli okullardaki öğrenci, öğretmen ve okul durumları incelenmekte; yıllara göre yaşanan artış ve azalmalar şekillerle ve çizelgelerle gösterilmekte ve sonucunda Bilecik ilinin 2000 yılından itibaren öğretim haritası çıkarılması ve stratejik planlamanın yapılması hedeflenmektedir.

3. Bilecik İli Eğitim Durumuna Genel Bakış

İkinci derece gelişmişlik endeksine sahip iller arasında yer alan Bilecik ilinin nüfusu 194.326 dır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre yıllık nüfus artışı ise % 10 olarak gerçekleşmektedir (TÜİK, 2006). İl merkezlerinin nüfus büyüklüğüne göre sıralanışı açısından 75. sırada yer alan Bilecik ilinde 2005-2006 Eğitim Öğretim yılında 1719 öğretmen görev yapmaktadır. Bilecik ili sahip olduğu farklı türlerdeki okul seçenekleriyle dikkat çekmektedir. İl genelinde Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, Anadolu Ticaret

Lisesi, Anadolu Teknik Lise, Anadolu Öğretmen Lisesi Çok Programlı Lise, Seramik Meslek Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi gibi çeşitli türlerde meslek ve genel lise eğitimi veren okul bulunmaktadır.

Tablo 1’de Bilecik ilinin 2007-2008 Eğitim Öğretim yılındaki Eğitim İstatistiklerine ilişkin ayrıntılı bilgiler sunulmaktadır.

Tablo 1. Bilecik İli 2007-2008 Eğitim İstatistiği

BİLECİK İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ SAYILAR VERİLER	Okul Sayıları	Öğrenci Sayıları	Çağ Nüfusu	Okullaşma Oranı	Öğretmen Sayıları	Derslik Sayıları	Derslik/Öğrenci Oranı
OKUL ÖNCESİ	6	1769	4938	33,3	82	82	18
İLKÖĞRETİM	79	23259	23280	99,3	978	830	25
LİSE	44	9212	10035	97,1	681	513	15
TOPLAM	129	34240			1741	1425	

İl genelinde 6 Anaokulu, 79 İlköğretim Okulu, 29’u meslek 15’i genel olmak üzere toplam 44 lise bulunmaktadır. Türkiye’deki tek Seramik Meslek Lisesi, seramik üretiminin ve fabrikalaşmanın yüksek oranlarda seyir ettiği Bozüyük ilçesinde yer almaktadır. Ağırlıklı olarak ara insan gücü niteliğinde bir mesleğe yönelik öğrenci yetiştiren orta öğretim kurumlarının yer aldığı Bilecik’te genel müdürlük düzeyinde okul dağılım şöyle gerçekleşmektedir:

- 13 Okul Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne,
- 6 Okul Erkek Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğüne,
- 4 Okul Kız Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğüne,
- 10 Okul Ticaret Turizm Genel Müdürlüğüne,
- 4 Okul Din Öğretim Genel Müdürlüğüne,
- 2 Okul Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğüne,
- 5 Okul Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığına bağlı olarak eğitim öğretim hizmetlerine devam etmektedir.

Meslek eğitimine yönelik sunduğu eğitim-öğretim hizmetiyle Bilecik İli sayısal veriler açısından Türkiye ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Gelişmiş ülkelerde meslek eğitimine yönelik kurumların genel liselerden daha fazla olduğu bir gerçek iken, ülkemizde bu durum tersine bir seyir izlemekte olup, meslek eğitimine nazaran genel lise eğitiminin daha yüksek oranlarda tercih edildiği görülmektedir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (BYKP) (DPT, 2001), Türkiye'deki meslek ve teknik eğitiminin, dünyadaki gelişmelerin tersine son yıllarda gerilediği ifade edilmekte iken, Bilecik İlinde bu durum, gelişmiş ülkelerdeki oranlara yakın düzeyde bulunmaktadır. İl genelinde orta öğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin yaklaşık %70'i bir mesleğe yönelik eğitim görmekte olup, bu oran eğitim sistemimizin gerçekleştirmeyi amaçladığı hedeflere oldukça yakındır. Yaklaşık iki milyon insanın üniversite seçme sınavına girdiği ve sadece %10'luk bir kesimin dört yıllık fakülterlere yerleştirilebildiği bir Türkiye gerçeği düşünüldüğünde, geriye kalan %90'luk bir oran, vasıfsız işçi konumunda bulunmaktadır. Fakat bu durum Bilecik ilinde ideal düzeyde olup, üniversitelerin dört yıllık programlarına yerleşemeyen öğrenciler vasıflı ara insan gücü olarak ülke ekonomisine katkıda bulunabilmektedir. Ortaöğrenime devam eden 9212 öğrencinin 5333'ü mesleki eğitime, 3879'u genel lise eğitimine devam etmektedir. Üniversiteler önündeki yığılmanın 2011'de 2,5 milyon, 2023'de 6 milyon öğrenciye ulaşacağı varsayıldığında mesleki eğitimin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Bu noktada ileriye yönelik atılabilecek en önemli adım ve en verimli yatırım, ildeki eğitimin niteliğini yükseltmeye yönelik çalışmalar olmalıdır.

Bilecik il genelindeki öğrenci nüfusunun okul kademelerine göre analizi yapıldığında ileriye yönelik genç ve dinamik bir nüfusun yetişmekte olduğu Tablo 1'deki verilerden anlaşılmaktadır. İl genelinde eğitim öğretime devam eden 34.240 öğrencinin yaklaşık 25 bini okul öncesi ve ilköğretim kurumlarına devam etmektedir. Çağ nüfusunun okullaşma oranlarını incelediğimizde okul öncesi eğitimde % 33, ilköğretimde % 99, ortaöğretimde % 97 oranına ulaşıldığı görülmektedir. Eğitim öğretim hizmetlerini yürüten 1741 öğretmene karşılık 1425 derslik bulunmaktadır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı gelişmiş ülkelerdeki düzeyde yer almaktadır. Okul öncesinde derslik başına ortalama 18 çocuk düşerken, ilköğretimde bu rakam 25, ortaöğretimde ise 15 olarak gerçekleşmektedir. Kademelere göre farklılaşmakla birlikte öğretmen-öğrenci ortalamaları da bu oranlara yakın düzeylerde gerçekleşmektedir.

Sonuç olarak Sekizinci BYKP’da Türkiye’deki eğitime ilişkin ifadesini bulan ikili öğretim, kalabalık ve birleştirilmiş sınıf uygulaması, mesleki eğitim oranının genel liselerden düşük olması ve gittikçe gerilemesi, öğretmen sayısındaki yetersizlikler gibi sorunlar Bilecik İlinde yaşanmamaktadır.

4. Yöntem

Bu çalışma, 2000-2008 yılları arasında Bilecik ilindeki öğrenci, öğretmen, derslik vb. gibi eğitim durumunu ilgilendiren etmenlerde yaşanan değişimlerin yıllara göre dalgalanmasını incelemektedir. Betimsel nitelikteki bu araştırmada Bilecik ilinin sayısal değerlere göre öğretim haritasının çıkarılması, eğitim durumuna ilişkin geçmişteki ve şimdiki durumuna bakılarak geleceğe yönelik Stratejik Planlama yapılması amaçlanmaktadır. İl genelinde 2000 yılından itibaren eğitim durumuna ve buna etki eden etmenlere dikkat çekmeyi hedefleyen bu araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiş, bütün eğitim kurumları araştırma kapsamına alınmıştır.

Bu bölümde Bilecik ilinde eğitim-öğretim durumunda yaşanan değişimler dört alt başlık altında incelenmektedir. Birinci kısımda Bilecik ilindeki bütün kurumlarda öğrenci, öğretmen, yönetici ve derslik açısından yaşanan değişimler genel olarak incelenmektedir. İkinci kısımda okul öncesi kurumlarında yaşanan değişimler, üçüncü kısımda ilköğretim okullarındaki sayısal değişimler, dördüncü ve son kısımda ise ortaöğretim kurumlarında yaşanan değişimler tablo ve grafiklerle incelenmektedir. 2000-2008 arası öğrenci, öğretmen, yönetici ve derslik açısından yaşanan değişimler Logaritma formülüne göre hesaplanmakta ve yıllara göre yaşanan ortalama artma ve azalma oranları tablo ve çizelgelerle gösterilmektedir. Bilecik ilinin geleceğe yönelik Stratejik Planlamasının yapılabilmesi, öğretmen, yönetici ve derslik gereksiniminin tespit edilebilmesi için bağımsız değişken durumundaki öğrenci sayılarında yaşanan değişimler, çalışmanın amacını oluşturduğundan hesaplamalar genel olarak öğrenci sayıları üzerinden gerçekleştirilmektedir.

5. Bilecik İl Genelindeki Okullarda 2000–2008 Yılları Arası Yaşanan Değişimler

Bir bölgenin öğretim haritası hazırlanırken öncelikle geçmiş yıllardan günümüze eğitime ilişkin sayısal verilerdeki hareketliliğe bakmak gerekmektedir. Öğrenci,

öğretmen, derslik gibi değişkenlerde yıllar içerisinde saptanan hareketlilikler, bir bölgenin ileriye yönelik gereksinimlerinin belirlenmesinde ve bu doğrultuda stratejik planlamanın yapılmasına olanak sağlar.

Bu bölümde Bilecik İlinde, 2000 yılından itibaren eğitim durumundaki sayısal değişimlere ilişkin genel bir değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır. Eğitim-Öğretim durumunda 2000 yılından itibaren yaşanan hareketliliği gösteren veriler Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. Bilecik İlindeki Eğitim Kurumlarında 2000–2008 Arası Sayısal Veriler

Eğitim-Öğretim Yılı	Bilecik İlindeki Okullarda 2000–2008 Arası Sayısal Değişimler					
	Erkek	Kız	Toplam	Öğretmen Sayısı	Yönetici Sayısı	Derslik Sayısı
2000-2001	15547	13402	28.949	1463	207	1190
2001-2002	15915	14147	30.062	1568	203	1245
2002-2003	15979	14126	30.105	1589	218	1267
2003-2004	15730	14533	30.263	1604	232	1283
2004-2005	16242	14417	30.659	1591	229	1299
2005-2006	16998	15558	32.556	1667	250	1375
2006-2007	17610	15889	33.499	1678	258	1415
2007-2008	17923	16317	34.240	1741	258	1425

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde Bilecik ilinde 2000 ile 2008 yılları arasında eğitim öğretim kurumlarına devam eden öğrenci sayılarında düzenli bir artış olduğu görülmektedir. 2000–2001 Eğitim Öğretim yılında 28.949 olan il genelindeki öğrenci sayısı 2007-2008’de 34.420 sayısına ulaşmıştır. Aynı yıllar arasında erkek ve kız öğrencilerin oranlarında da benzer düzeyde bir artış yaşandığı tablodaki verilerden anlaşılmaktadır. Bilecik’te meslek liselerinin ağırlıklı olarak yer alması ve bu tür okullara erkek öğrencilerin daha fazla ilgi gösterdiği dikkate alındığında kız öğrenci sayılarında doğal olarak azalma yaşanması beklenen bir sonuçtur. Fakat Bilecik ilinde kız ve erkek öğrencilerin okullaşma oranları neredeyse aynı oranlarda gerçekleşmektedir. Özellikle son yıllarda aradaki fark iyice azalmakta, kız öğrenciler lehine daha yüksek oranlarda bir artış yaşandığı gözlenmektedir. Meslek liselerine

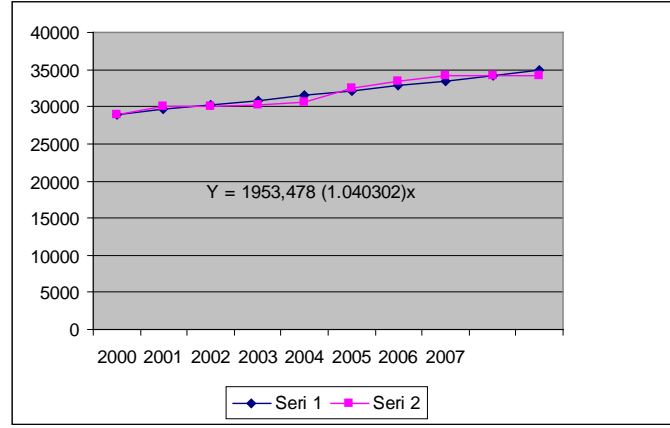
ilişkin analizlerin yapıldığı ileriki kısımlarda bu konuya daha ayrıntılı olarak değinilmektedir.

Öğrenci sayılarındaki artışa paralel olarak öğretmen, yönetici ve derslik sayılarında da benzer bir artışın yaşandığı anlaşılmaktadır. Bilecik ilinde 2000 yılından itibaren toplam öğrenci sayılarında yaşanan hareketliliğe ilişkin bilgiler tablo halinde gösterilmektedir. Tablo 3’de öğrenci sayılarında yaşanan hareketlilikler yarı logaritma formül ile hesaplanarak sunulmuştur.

Tablo 3. 2000-2008 Yılları Arasında Bilecik İlindeki Toplam Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	Öğrenci Say.	LOGY	X	XLOGY	X2	LogY'	Y'
2000-2001	28.949	4,461634	4,5	-20,0774	20,25	4,462076	28978,53
2001-2002	30.062	4,478018	3,5	-15,6731	12,25	4,471104	29587,24
2002-2003	30.105	4,478639	2,5	-11,1966	6,25	4,480132	30208,73
2003-2004	30.263	4,480912	1,5	-6,72137	2,25	4,48916	30843,27
2004-2005	30.659	4,486558	0,5	-2,24328	0,25	4,498188	31491,14
2005-2006	32.556	4,512631	0,5	2,256316	0,25	4,507216	32152,62
2006-2007	33.499	4,525032	1,5	6,787548	2,25	4,516244	32828
2007-2008	34.240	4,534534	2,5	11,33633	6,25	4,525272	33517,56
	a =	31820,16		b =	1,021005		

2000–2008 yılları arasında il genelindeki toplam öğrenci sayılarında yıllara göre yaşanan hareketlilik incelendiğinde düzenli bir artış yaşandığı gözlenmektedir. Toplam öğrenci sayılarında yıllara göre ortalama artış oranının % 2 olduğu anlaşılmaktadır (b:1,02). 2000 yılında 28.949 olan toplam öğrenci sayısı, 2008 yılında 34.240 sayısına ulaşarak yıllık ortalama % 2 düzeyinde gerçekleşmektedir. Öğrenci sayılarında yaşanan hareketlilik Şekil 1’de daha ayrıntılı gösterilmektedir.

Şekil 1. 2000–2008 Yılları Arasında Bilecik İlindeki Toplam Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 1’de, Seri 1 olarak ifade edilen çizgi 2000 ile 2008 yılları arasında yaşanan yıllık ortalama yüzde 2 oranındaki doğrusal artışı göstermektedir. Yıllara göre farklı değerlerde gerçekleşen artış oranı ortalama olarak gösterilmektedir. Seri 2 ise, 2000–2008 yılları arasında toplam öğrenci sayılarında yaşanan sayısal değişimleri göstermektedir. Seri 1 de ortalama olarak yüzde değerlerle ifade edilen değişimler, Seri 2’de sayısal değerlere göre inişli çıkışlı çizgilerle anlatılmaktadır. Öğrenci sayılarında yıllara göre düzenli olarak hem sayısal hem de oransal artış yaşandığı için Seri 1 ve Seri 2 çizgileri birbirlerine paralel bir seyir izlemekte, sadece artış oranlarının düşük düzeyde gerçekleştiği 2001–2002 yılları arasında Seri 2 çizgisi ortalama bir düzeyde bulunmaktadır.

6. Okul Öncesi Eğitimde Yaşanan Değişimler

Bilecik ilinin okul öncesi eğitimde son yıllarda büyük bir atılım içerisinde olduğu görülmektedir. Anasınıflarına devam eden toplam çocuk sayıları ortalama 15 olan ve sürekli azalan bir öğrenci grafiği gösteren Yenipazar ve İnhisar İlçeleri haricindeki diğer ilçelerde ve merkezde anaokulu bulunmakta olup okullaşma oranları sürekli artmaktadır. İl genelinde 6 anaokulu ile ihtiyaç duyulan ilköğretim okulları bünyesinde açılan anasınıfları çağ nüfusuna eğitim sunmaktadır. 2007–2008 Eğitim Öğretim yılında Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğüne Bilecik iline 75 usta öğretici tahsis edilmiş olup gereksinim ölçüsünde bunlara görev verilmiştir. Toplam 82 öğretmen ve usta

öğretici ile 82 derslikte 1769 çocuk eğitime devam etmektedir. Derslik başına ortalama 18 öğrenci düşmektedir. Biri özel, biri kamuya ait olmak üzere merkezdeki iki anaokulu ile Bozüyük ilçesinde eğitim sunan bir anaokulu okul öncesi eğitimdeki yoğun talebe cevap veremediğinden her iki merkeze de yeni anaokulu yapılması planlanmaktadır. Anaokullarına yönelik yoğun talebi karşılayabilmek için olanakları ve yeri olan bütün ilköğretim okullarına anasınıfları açılması için çalışmalar yapılmış olup Halk Eğitim Merkezlerinde de anasınıfları açılmıştır. Ülkemizde ilk defa, Bozüyük İlçesindeki Anadolu Öğretmen Lisesinde ve Sağlık Meslek Lisesinde anasınıfları açılmış olup okul bütçesinden kaynak ayrılmıştır.

Tablo 4’de Bilecik ilinde 2000–2007 yılları arasında Okul Öncesi Eğitime devam eden çocuk sayısının yıllara göre dağılımını gösteren bilgiler yer almaktadır.

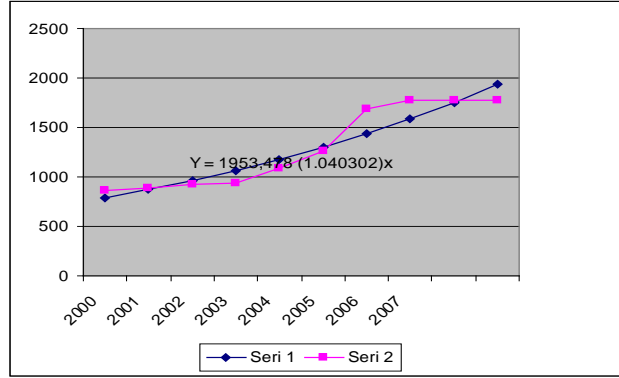
Tablo 4. 2000–2007 Yılları Arası Bilecik İlindeki Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocuk Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	Öğrenci Say.	LOGY	X	XLOGY	X2	LogY'	Y'
2000-2001	861	2,935003	-4,5	-13,2075	20,25	2,896704	788,3227
2001-2002	885	2,946943	-3,5	-10,3143	12,25	2,940163	871,291
2002-2003	920	2,963788	-2,5	-7,40947	6,25	2,983622	962,9913
2003-2004	935	2,970812	-1,5	-4,45622	2,25	3,027082	1064,343
2004-2005	1086	3,03583	-0,5	-1,51791	0,25	3,070541	1176,361
2005-2006	1262	3,101059	0,5	1,55053	0,25	3,114	1300,169
2006-2007	1683	3,226084	1,5	4,839126	2,25	3,157459	1437,007
2007-2008	1769	3,247728	2,5	8,11932	6,25	3,200918	1588,247
	a =	1236,717		b =	1,105		

Tablo 4’deki değerler incelendiğinde 2000 yılından 2008 yılına kadar Bilecik ilinin okul öncesi eğitimde sıçrama yaptığı anlaşılmaktadır. 2000–2001 Eğitim Öğretim yılında 861 olan toplam çocuk sayısı 2007–2008 Eğitim Öğretim yılında 1769 rakamına ulaşarak toplamda % 100’den daha fazla bir artış sağlandığı görülmektedir. Bu yıllar arasında okul öncesi eğitimde yıllık ortalama artış oranı yüzde 10 düzeyinde gerçekleşmektedir (b:1,105). Nüfusu ve dolayısıyla öğrenci sayısı sürekli azalan Yenipazar ve İnhisar ilçeleri dışında Bilecik ilinin bütün ilçelerinde anaokulu mevcut

olup öğrenci sayıları sürekli artmaktadır. Son dört yılda ülke genelinde yapılan çalışmalara paralel olarak il genelinde sürdürülen tanıtım etkinlikleri sonucunda okul öncesi eğitimde okullaşma oranı yüzde 10 düzeyinden yüzde 33 seviyesine çıkarılmıştır. Anaokulları ve anasınıfları tarafından karşılanamayan talebe cevap vermek üzere Halk Eğitim Merkezleri, Sağlık Meslek Liseleri ve Anadolu Öğretmen Liselerinde anasınıfı açılmak yoluyla okullaşma oranının artırılması amaçlanmıştır.

Şekil 2’de okul öncesi eğitimde yıllara göre yaşanan yükselme daha net görülmektedir.

Şekil 2. 2000–2008 Arasında Bilecik İlindeki Okul Öncesi Eğitime Devam Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

Yıllık ortalama yüzde 10 düzeyinde gerçekleşen artış oranı Seri 1 doğrusu ile ifade edilmekte ve son yıllarda daha dikey bir yükselme eğiliminin olduğu görülmektedir. Seri 2 doğrusu ile 2000 yılından itibaren okul öncesi eğitimdeki çocuk sayılarında yaşanan rakamsal değişimler gösterilmekte olup son yıllardaki artma eğilimi burada da gözlenmektedir.

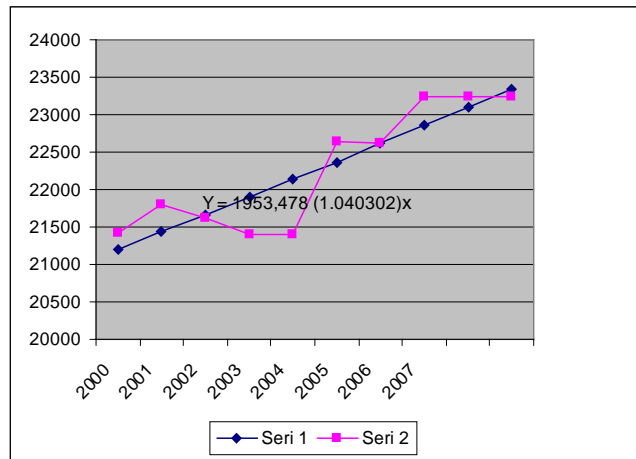
7. İlköğretimde Yaşanan Değişimler

İl genelinde toplam 79 ilköğretim okulu eğitim öğretim hizmetine devam etmektedir. 978 öğretmenin gözetiminde sürdürülen eğitim öğretim etkinliğinden toplam 23.259 öğrenci yararlanmakta olup çağ nüfusunun tamamına yakını eğitim kurumlarına devam etmektedir. Derslik başına ortalama 25 öğrenci düşmektedir. İlköğretim öğrenci sayılarında yaşanan değişim Tablo 5’ de sunulmaktadır.

Tablo 5. 2000-2008 Yılları Arasında Bilecik İlinde İlköğretimdeki Toplam Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	Öğrenci Say.	LOGY	X	XLOGY	X2	LogY'	Y'
2000-2001	21430	4,331022	-4,5	-19,4896	20,25	4,326451	21205,6
2001-2002	21797	4,338397	-3,5	-15,1844	12,25	4,331093	21433,48
2002-2003	21622	4,334896	-2,5	-10,8372	6,25	4,335735	21663,81
2003-2004	21403	4,330475	-1,5	-6,49571	2,25	4,340377	21896,62
2004-2005	21391	4,330231	-0,5	-2,16512	0,25	4,345019	22131,93
2005-2006	22650	4,355068	0,5	2,177534	0,25	4,349661	22369,76
2006-2007	22623	4,35455	1,5	6,531825	2,25	4,354304	22610,16
2007-2008	23259	4,366255	2,5	10,91564	6,25	4,358946	22853,13
	a =	22250,53		b =	1,011		

Tablo 5'deki değerler incelendiğinde 2000 yılından itibaren Bilecik ilindeki ilköğretim öğrenci sayılarında küçük oranlarda değişim yaşandığı gözlenmektedir. 2000–2001 Eğitim Öğretim yılında 21430 olan ilköğretim öğrenci sayısı, 2007-2008'e gelindiğinde 23259 rakamına ulaşmıştır. Yıllık ortalama artış oranı yüzde 1 olarak gerçekleşmekte olup (b:1,011) ilköğretim kademesinde okullaşma oranı yüzde 99,3 düzeyinde gerçekleşmektedir. Şekil 3'de ilköğretim okullarında yaşanan değişim grafik üzerinden ifade edilmektedir.

Şekil 3. 2000–2008 Yılları Arasında Bilecik İlindeki İlköğretim Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 3'deki grafikten daha iyi anlaşılacağı üzere yıllara göre yaşanan öğrenci sayılarında inişli, çıkışlı bir seyir gözlenmekte (Seri 2) iken yıllara göre ortalama öğrenci sayılarında yüzde 1 düzeyinde bir artış yaşandığı gözlenmektedir.

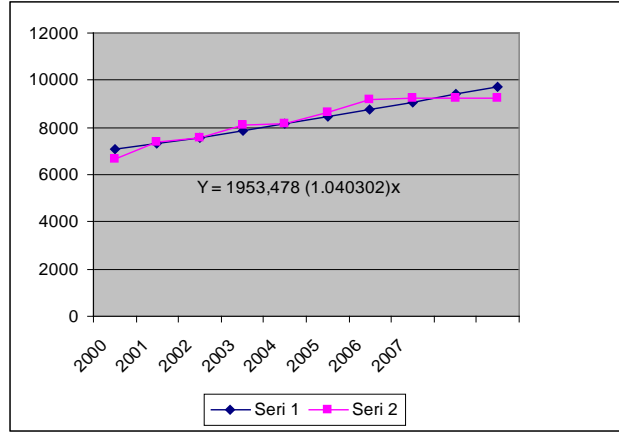
8. Ortaöğretim Kurumlarında Yaşanan Değişimler

Bilecik ili ortaöğretim kademesindeki okul çeşitliliği ile dikkatleri çekmektedir. Ortaöğretim çağındaki 9212 öğrenci 13 türdeki değişik eğitim kurumlarına devam etmektedir. 9 çeşit meslek lisesi ile 4 çeşit genel lise çağ nüfusuna eğitim öğretim sunmaktadır. Derslik başına düşen oranı 16 ile oldukça ideal düzeyde bir eğitim sunulmaktadır. Tablo 6'de öğrenci sayılarında değişimin yıllara göre ortalama dağılımı görülmektedir.

Tablo 6. 2000–2008 Yılları Arası Bilecik İlinde Ortaöğretime Devam Eden Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	Öğrenci Say.	LOGY	X	XLOGY	X2	LogY'	Y'
2000-2001	6658	3,823344	-4,5	-17,205	20,25	3,848886	7061,317
2001-2002	7380	3,868056	-3,5	-13,5382	12,25	3,864378	7317,758
2002-2003	7563	3,878694	-2,5	-9,69674	6,25	3,87987	7583,511
2003-2004	8125	3,909823	-1,5	-5,86474	2,25	3,895363	7858,916
2004-2005	8182	3,912859	-0,5	-1,95643	0,25	3,910855	8144,322
2005-2006	8644	3,936715	0,5	1,968357	0,25	3,926347	8440,093
2006-2007	9193	3,963457	1,5	5,945186	2,25	3,94184	8746,606
2007-2008	9212	3,964354	2,5	9,910885	6,25	3,957332	9064,25
	a =	8290,889		b =	1,036		

2000–2008 yılları arasında ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrenci sayılarında yaklaşık yüzde 50 oranında öğrenci artışı sağlandığı anlaşılmaktadır. Tablo 6'deki değerlere bakıldığında Bilecik İlindeki ortaöğretim kurumlarında yıllık ortalama artış oranı yaklaşık yüzde 3 düzeyinde gerçekleşmektedir (b: 1,036). 2000 yılında 6658 olan toplam öğrenci sayısı 2008 yılında 9212 rakamına ulaşmıştır. Şekil 4'de ortaöğretime devam eden öğrenci sayılarında yaşanan değişim grafikte gösterilmektedir.

Şekil 4 2000–2008 Yılları Arasında Bilecik İlindeki Ortaöğretim Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Dağılımı.

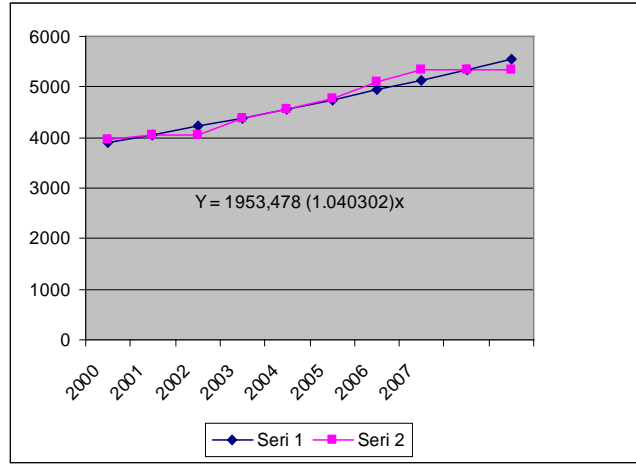
Şekil 4'den anlaşılacağı üzere hem öğrenci sayılarında hem de yıllık ortalama artış oranlarında birbirlerine çok yakın düzeyde değişim gerçekleşmektedir. 2000 yılından itibaren öğrenci sayılarında küçük oranlarda, fakat istikrarlı bir artışın yaşandığını görmek mümkündür.

Tablo 7. 2000-2008 Yılları Arası Bilecik İlinde Meslek Liselerine Devam Eden Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	Öğrenci Say.	LOGY	X	XLOGY	X2	LogY'	Y'
2000-2001	3971	3,5989	-4,5	-16,195	20,25	3,591045	3899,826
2001-2002	4036	3,605951	-3,5	-12,6208	12,25	3,608134	4056,341
2002-2003	4042	3,606596	-2,5	-9,01649	6,25	3,625224	4219,138
2003-2004	4369	3,640382	-1,5	-5,46057	2,25	3,642313	4388,468
2004-2005	4575	3,660391	-0,5	-1,8302	0,25	3,659402	4564,594
2005-2006	4783	3,6797	0,5	1,83985	0,25	3,676491	4747,789
2006-2007	5089	3,706632	1,5	5,559949	2,25	3,693581	4938,336
2007-2008	5333	3,726972	2,5	9,317429	6,25	3,71067	5136,531
	a =	4655,291		b =	1,04		

Bilecik ilindeki ortaöğretim kurumları arasında meslek liseleri ağırlığı oluşturmaktadır. 29 meslek lisesine karşılık 15 genel lise niteliğinde eğitim kurumu bulunmaktadır. Bir mesleğe yönelik eğitim veren meslek liselerinin genel liselere oranla daha fazla olması

gerekliliği Sekizinci BYKP’ da (DPT, 2001) vurgulanmakta, gelişmiş ülkelerdeki yüzde 70 meslek lisesi yüzde 30 genel lise eğitiminin Milli Eğitim sistemimiz için hedef olması gerekliliği vurgulanmaktadır. Bilecik ilindeki meslek/genel lise oranları gelişmiş ülkelerdeki düzeye yakın olup ortaöğretime devam eden öğrencilerin yaklaşık yüzde 65’i bir mesleğe yönelik eğitim veren okulları tercih etmektedir. Tablo 7’deki değerlere göre meslek liselerine devam eden öğrenci sayılarında yıllık ortalama yüzde 4 oranında artış yaşanmaktadır (b:1, 04). 2000–2001 Eğitim Öğretim yılında 3971 olan öğrenci sayısı 2007-2008’de 5333’e ulaşmış ve toplamda yaklaşık yüzde 40 artış gerçekleşmiştir. Şekil 5’de meslek liseleri öğrenci sayılarında yaşanan yıllık ortalama değerler grafikte gösterilmektedir.

Şekil 5. 2000–2008 Yılları Arası Bilecik İlinde Meslek Liseleri Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

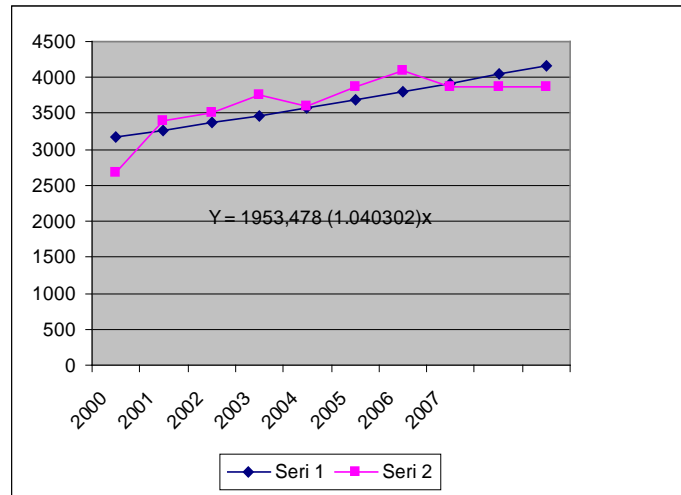
Şekil 5’de il genelinde meslek liselerine devam eden öğrenci sayılarında yıllık ortalama yüzde 4 oranındaki artış Seri 1 doğrusuyla ifade edilmektedir. Seri 2 doğrusuyla gösterilen 2000 yılından itibaren yaşanan sayısal artışlar incelendiğinde öğrenci sayılarında sürekli artış yaşandığı ve düzenli olarak gerçekleşen bu artış oranının yüzde 4 oranına ulaştığı anlaşılmaktadır. Tablo 8’de genel liselere devam eden öğrenci sayılarındaki hareketlilik gösterilmektedir.

Tablo 8. 2000–2008 Yılları Arası Bilecik İlinde Genel Lise Toplam Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	Öğrenci Say.	LOGY	X	XLOGY	X2	LogY'	Y'
2000-2001	2687	3,429268	-4,5	-15,4317	20,25	3,500706	3167,419
2001-2002	3398	3,531223	-3,5	-12,3593	12,25	3,513995	3265,843
2002-2003	3521	3,546666	-2,5	-8,86667	6,25	3,527285	3367,326
2003-2004	3756	3,574726	-1,5	-5,36209	2,25	3,540575	3471,961
2004-2005	3607	3,557146	-0,5	-1,77857	0,25	3,553865	3579,848
2005-2006	3861	3,5867	0,5	1,79335	0,25	3,567154	3691,088
2006-2007	4104	3,613207	1,5	5,419811	2,25	3,580444	3805,784
2007-2008	3879	3,58872	2,5	8,971799	6,25	3,593734	3924,045
	a =	3635,043		b =	1,031		

Tablo 8'deki veriler incelendiğinde genel liselere devam eden öğrenci sayılarında yıllara göre dalgalanmaların olduğu anlaşılmaktadır. Genel olarak artan öğrenci sayıları 2004 ve 2008 yıllarında azalma eğilimine girmiştir. Yıllık ortalama artış oranı yüzde 3 düzeyinde gerçekleşmektedir (b:1,031).

Şekil 6'da öğrenci sayılarında gerçekleşen değişimler grafikte gösterilmektedir.

Şekil 6. 2000–2008 Yılları Arası Bilecik İlinde Genel Lise Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

Genel liselere devam eden öğrenci sayısının düşük değerlerde arttığı anlaşılmaktadır. Seri 1 doğrusunda ifade edilen yıllık ortalama % 3 oranındaki artış, Seri 2 doğrusunda yıllara göre inişli-çıkışlı bir durum arz etmektedir. Son yıllarda genel liselere devam eden öğrenci oranlarında azalma yaşandığı anlaşılmaktadır.

Bilecik ilinde ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrenci sayıları incelendiğinde (Tablo 6, 7, 8) meslek liselerine daha fazla eğilimin olduğu anlaşılmaktadır. Genel anlamda yüzde 3 düzeyinde gerçekleşen ortaöğretime devam eden öğrenci sayılarındaki yıllık ortalama artış, meslek liselerinde yüzde 4, genel liselerde yüzde 3 oranında gerçekleşmektedir.

9. Sonuç ve Öneriler

Öğretim haritalarının veya mikro planlamanın amacı yerel düzeyde, yerel şartlar gözetilerek eğitim planlamasının yapılması ve var olan durumdan yola çıkarak geleceğe yönelik stratejik planlama yapabilmeyi sağlamaktır. Öğretim haritaları, hedeflere ulaşılmasında ve gelecekte ortaya çıkabilecek gereksinimlerin önceden belirlenmesinde yöneticilere yol göstererek eğitim politikalarının istatistikî verilere dayanılarak saptanmasına ve uygulanmasına olanak sağlar.

Yönetim süreçlerinden olan stratejik planlama etkinliğinin doğru ve yerinde yapılması, yöneticilerin yönetim anlayışına ve liderlik özelliklerine bağlıdır. Planlamanın yöneticiler eliyle yapıldığı düşünüldüğünde, güçlü ve yetkili yerel organların etkili bir mikro planlama sürecini işletebileceğinden söz edilebilir. Yerel düzeyde eğitime ilişkin istatistiklerin tutulması, öğrenci akış şemasının çizilmesi, mevcut okul-bina-derslik-donanım durumunun öğrenci sayısı ile orantılı olarak geliştirilmesi, farklı düzeydeki eğitim istemlerinin belirlenmesi ve gelecekteki eğitim durumunun mevcut nüfus grafiklerine bakılarak kestirilmesi gibi mikro düzeydeki planlamalar güçlü ve yetkili yöneticiler eliyle mümkün olabilir. Bu çalışmada öğrenci sayılarındaki son yıllardaki dalgalanmaya bakılarak bazı çikarsamalarda bulunmak hedeflenmiştir.

Bilecik ili eğitim-öğretim alanında sınırlı sayıda öğrencisine sunduğu farklı seçeneklerdeki okul türleriyle dikkati çekmektedir. Eğitim başta olmak üzere birçok alanda yapılmış yatırımlar açısından Türkiye'nin şanslı illerinden birisidir. İl genelinde

yedi farklı genel müdürlüğe bağlı, farklı alanlarda eğitim-öğretim sunan eğitim öğretim kurumu bulunmaktadır. Önemli sanayi ve kültürel merkezlere yakın olması ve sanayi kuruluşların yoğun olarak il genelinde yer alması mesleki eğitim için temel oluşturmaktadır. İlçelerde bulunan Meslek Yüksekokulları ve yeni kurulan Bilecik Üniversitesi öğrencilerin ufuklarını zenginleştirmektedir. Bununla birlikte stratejik planlama sürecinde aşağıda özetlenen hususlar öncelikli olarak dikkate alınmalıdır.

1. Okul öncesi eğitime devam eden çocuk sayılarında yıllık ortalama yüzde 10 düzeyinde gerçekleşen artış, özellikle İl merkezinde ve Bozüyük ilçesinde yeni anaokullarının yapılmasını zorunlu kılmaktadır.
2. Okul öncesi eğitimin daha nitelikli hale getirilmesi için kadrolu öğretmen ihtiyacının karşılanması gerekmektedir.
3. Eğitim öğretime devam eden öğrenciler arasında kız ve erkek öğrenci oranları birbirlerine yakın düzeyde gerçekleşmekte ve bu durum bakanlığımızın sürdürmekte olduğu “Haydi Kızlar Okula” kampanyasının Bilecik ilinde başarıyla uygulandığını göstermektedir. Meslek liseleri sayıca fazla olduğundan kız öğrencilerin devam edebileceği türden bölümlerin açılması sürdürülen kampanyanın daha üst düzeyde etkili olmasına olanak sağlayabilir.
4. Sanayi kuruluşlarının yoğun olarak yer aldığı Bilecik ilinde mesleki eğitimin daha nitelikli bir şekilde yapılması ihtiyaç duyulan ara insan gücünün karşılanmasında, istihdam alanının genişlemesine ve işsizliğin önlenmesine önemli katkı sağlayabilir.
5. Bilecik ilinde özel okul sayısı oldukça sınırlı bir düzeydedir. Eğitimde kalitenin artması, sürekli yenileşme olgusunun yerleşmesi, bilgiye ulaşmada ve kullanmada rekabet ortamının oluşabilmesi için özel girişimcilerin teşvik edilmesi önemli bir adım olarak düşünülebilir.

Sonuç olarak Bilecik ili sınırlı öğrenci sayısı ve iyi denebilecek oranlardaki öğretmen ve derslik durumuyla eğitim-öğretime devam etmektedir. Öğretim haritasındaki değerlere bakılarak il genelinde bugün olduğu gibi gelecekteki birkaç yıl içerisinde de, öğretmen ve derslik açısından önemli sorun yaşanmayacağı söylenebilir. Bina olanakları ve insan kaynakları açısından iyi bir düzeyde olduğu görülmekte, öğrencilerin niteliklerini yükseltmeye yönelik çalışmaların yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarından mezun olan başarılı öğrencileri ildeki okullara ve yüksek

öğretim kurumlarına yönlendirebilmek için okulların olanaklarını ve başarı düzeyini yükseltici çalışmalara önem verilmesi gerekmekte; okulların, sayısal olarak ideal düzeyde olan öğrenci-öğretmen oranlarını, başarıya dönüştürebilmek için geleceğe yönelik hedeflerini gözden geçirmesine ve etkili bir stratejik planlama ile kaynakların daha verimli kullanılmasına gereksinim duyulmaktadır.

Kaynakça

- Bayraktar, B. B. ve Yıldız, A. K. (2007). Kurumsal Bilginin Stratejik Planlama Sürecinde Kullanılması: Bir İlçe Belediyesi Örneği. *Bilgi Dünyası*, 8(2), 280-296.
- Budak, G. (2000). Öğrenen Örgütlerde Stratejik Planlama ve Stratejik Öğrenme. *Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 15 (1), s. 1-11.
- Bursalıoğlu, Z. (2000). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, Onbirinci basım, Ankara: Pegem A Yayınları.
- Crosby, B. L. (1991). *Strategic Planning and Strategic Management: What Are They and How Are They Different?* Technical Note No. 1. Published by the Implementing Policy Change Project, Management Systems International, Inc., for the US Agency for International Development.
- DPT, (2001). *Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları.
- DPT, (2006a). *Stratejik Yönetim Araştırması Özet Sonuç Raporu*, Ekonomik Modeller ve Stratejik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Stratejik Planlama Dairesi Başkanlığı.
- DPT, (2006b). *Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*, Resmi Gazete Tarihi: 26/05/2006, Sayı: 26179.
- Harbison, F. (1973). *Eğitim Planlaması ve İnsan Kaynağı Geliştirme*. (Çeviren, Hıfzı Doğan), Eğitim Planlamasının İlkeleri Serisi 2, Talim ve Terbiye Dairesi Yayınları, 20, Ankara: MEB Basımevi.
- Hesapçioğlu, M. (1984). *Türkiye’de İnsangücü ve Eğitim Planlaması*. Ankara: Ankara Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 127.
- Işık, H. ve Aypay, A. (2004). Eğitimde Stratejik Plan Geliştirme Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar: Çanakkale İlinde Yapılan Bir İnceleme, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 349-363.
- Karakütük, K. (1998). “Eğitimde Mikro Planlamanın Gerekliliği” İçinde (Editörler: M. Hesapçioğlu, H. Taymaz), *Türkiye’de Eğitim Yönetimi*, Ankara: Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları, 115-126.
- Katsoulakos, T. ve Katsoulacos, Y. (2007). Strategic management, corporate responsibility and stakeholder management, Integrating corporate responsibility principles and stakeholder approaches into mainstream strategy: a stakeholder-oriented and strategic management framework, *Corporate Governance*, 7(4), pp. 355-369.
- Nickhols, F. (2008). *Strategy, Strategic Management, Strategic Planning And Strategic Thinking*. www.nickols.us. Retrieved on 12.07.2010.
- Raduan, C. R., Jegak, U., Haslinda, A. ve Alimin, I. I. (2009). Management, Strategic Management Theories and the Linkage with Organizational Competitive Advantage from the Resource-Based View. *European Journal of Social Sciences*, 11 (3) pp. 402-417.

- Rusco, G. C. (1974). *Eğitim Planlamasında Başarı Koşulları*. Talim ve Terbiye Dairesi Yayınları, 27; Eğitim Planlamasının İlkeleri 3, Ankara: MEB Basımevi.
- Sturm, L. (1995). *The Interaction Between Micro-, Meso-, and Macro-Levels*: <http://tiss.zdv.unituebingen.de/webroot/sp/barrios/> Erişim tarihi 20.05.2010.
- Turan, S. (2001). An Exploration Of Transformational Leadership And Its Role In Strategic Planning. *Educational Planning*,13(1),3-19.
- UNASO. (2003). *Strategic Management*. UNASO Organisational Development Programme, www.unaso.or.ug. Erişim tarihi 20.05.2010.
- Ünsal, N. (2006). Stratejik Planlama Süreci. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 7(79), s. 18-22